

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE

ILMUB KORD NÄDALAS

Toimetus, tel. 490-23. Piiskopi 2.

Talitus, tel. 468-24. TALLINN, Toom-Rüütlil 10.

Tellimishind aastas Kr. 5.—

ühes kuukirjaga „Konjunktuur“ Kr. 12.—

Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA

A. PULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektsooni juhataja J. Janusson
Sektsooni nõukogu esimees J. Jaakson
Põllumajandussektsooni juhataja J. Kurkus
Sektsooni nõukogu esimees dr. E. Terasmäe
Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 4

Tallinn, 30. jaanuaril 1940

VI aastakäik

SISU:	Lk.	CONTENTS:	Page
PÖLLUMAJANDUS		AGRICULTURE	
1939. a. taliviljajasaagi mihus (kvaliteet)	58	Quality of Winter Grain Production	58
TOOSTUS JA KAUBANDUS		INDUSTRY AND TRADE	
Metsakaubandus 1939. a.	61	Timber Trade in 1939	61
Raudteetegevus novembris 1939. a.	64	Activity of Railways in Nov., 1939	64
Lõhiuudiseid	64	Sundry Information	64
RAHANDUS		FINANCES	
Pangategevus 1939. a.	64	Banking in 1939	64
LAEVANDUS		SHIPPING	
Laevade, reisijate ja kaupade läbikäik sadamais 1939. a.	67	Passage of Vessels, Passengers and Goods through Estonian Ports in 1939	67
PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD		AGRICULTURAL MARKETS	
Võiturg	68	Butter Market	68
Juustuturg	68	Cheese Market	68
Peekoniturg	69	Bacon Market	69
Tapaloomade- ja lihaturg	69	Cattle and Meat Market	69
Toornahkadeturg	70	Rawhide Market	70
Kanamunaturg	70	Egg Market	70
Piimaturg	70	Milk Market	70
Teraviljaturg	70	Grain Market	70
Linaturg	71	Flax Market	71
Kartuliturg	71	Potato Market	71
Aedviljaturg	71	Vegetable Market	71
Kalaturg	72	Fish Market	72
INFORMATSIOONI OSA		INFORMATION PART	
Eesti Panga nädalaaruanne	72	Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return	72
VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED		FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
Vene rasketööstuse tilasandeid 1940. a.	73	Heavy Industry in the U.S.S.R., 1940	73
Saksa-NSVL-u kokkulepe NSVL-u tellimuste täit- mise tingimuste kohta Saksas	73	Subsidiary German-Soviet Agreement: Conditions on Fulfillment of Soviet Orders Placed with Germany	73
Sooma majandus sõjaajal	74	War Economics in Finland	74
Kagu-Euroopa õhiallikad	75	The Sources of Oil in South-Eastern Europe	75
Võitlus võltsitud tootainete, arstimite ja kosmee- tiliste ainete turustamise vastu	75	The Fight Against Fraudulent Food Products, Drugs and Cosmetics Marketed in the U.S.A.	75
Belgia päritolu märkimise keeld välismaisile kaupadele	76	Belgium Prohibits Marking Origin Labels on Foreign Goods	76
Toor- ja tööõõletud nahkade ning parkainete taga- varade loendus Belgias	76	Census of Raw and Tanned Hides, and Tanning Materials in Belgium	76
Sveitsi kaubanduslääbirääkimised Briti ja Prants- usega	76	Swiss Trade Discussions with Gr. Britain and France	76

PÖLLUMAJANDUS

1939. A. TALIVILJASAAGI MIHUS (KVALITEET). QUALITY OF WINTER GRAIN PRODUCTION.

M. PIII.

Kaks viimast talve on meie taliviljale raskeks katseaajaks. 1937/38. a. talvel tuli suulaele maale lumi. Paljudes kohtades hävis oras lume all. 1938/39. a. detsembris, mil maa oli lumeta ja valitses pakane, tegi pakane õrnamate sortide orasele liiga. Tänu meie kohanenud taliviljasortidele jäi suurem kahju tulemata ja saak kujunes mõlemal aastal rahuldavaks.

Riigi Viljasalve ülesandel on Jõgeva Sordikasvandus viimaseil aastail hinnanud meie teraviljasaake mihuselt ja võrrelnud oma maa eelmiste aastate, ja kui on andmeid, ka mõne teise riigi sama aasta saagiga.

1939. a. teraviljasaagi mihuse hindamiseks kogus Jõgeva Sordikasvandus enamikus samust majapidamisist, nagu eelmisel aastail, kokku 146 proovi, neist 46 tali- ja 100 tõuviljaproovi. Proovid on pärit võrdlemisi suurist partiidest.

Tab. 1. Talirukkioraste saagid ja saagi mihus Jõgeva Sordikasvanduses 1939. a.

Yield and Quality of Assorted Winter Rye at Jõgeva, in 1939.			
Sordid: — Assortment:	Sangaste	Jõgeva 1.	Jõgeva 2.
Terasaak kg ha-lt: — Grain yield per ha. in kg.:			
13 eelm. a. keskm.	2299	2411	2292
1939. a.	3000	2868	3105
Põhusaak kv. ha-lt: — Straw yield per ha. in quint.:			
13 eelm. a. keskm.	62,1	59,2	60,0
1939. a.	51,2	41,5	49,2
Hektoliitrikaal kg: — Weight per hl. in kg.:			
8 eelm. a. keskm.	72,1	71,8	71,7
1939. a.	76,9	74,5	74,1
100-tera-kaal g: — Weight of 1000 grains in gr.:			
12 eelm. a. keskm.	31,9	31,5	30,0
1939. a.	31,2	31,9	30,5
Üldproteiini-%: — % of total protein:			
6 eelm. a. keskm.	10,79	11,20	11,79
1939. a.	9,86	9,56	9,26

Hindamine toimus samuti, nagu eelmisel aastail. Keemilised analüüsid tegi Jõgeva Sordikasvanduse keemialaboratooriumis mag. chem. P. Paulovits, teised määramised tehti Teraviljaosakonna töötajadude poolt.

Talirukki kohta koguti proove 24. Peale kogutud proovide olid hindamisel ka Jõ-

geva Sordikasvanduses võrdluses olnud meie tähtsamad sordid, nimelt sangaste, jõgeva 1. ja 2. Et näha, kuidas nimetatud sordid elasid üle külma talve ja kui suure ning missuguse mihusega saagi nad andsid, selleks toome tab. 1. võrdlusandmed 1939. a. sordikatsearuandest. Et näha, kuidas nimetatud sordid aruandeaastal olid saagilt ja mihuselt võrreldes eelmiste aastate keskmise saagi ja mihusega, on samas tabelis ka eelmiste aastate keskmised andmed.

Tab. 2. Kogutud 1939. a. talirukkiproovide keskmised hindamisandmed.

Quality Evaluation of Collected Samples of Winter Rye, 1939.		
	1939. a.	2 eelm. a. keskm. Average of 2 Previous Years
Puhitus-% — % of purity	95,2	96,5
Kasvanud teri % — % of germinated grains	0,48	0,59
Niiskus-% — % of moisture	11,95	12,9
Hektoliitrikaal kg — Weight per hl. in kg.	74,2	70,4
1000-tera-kaal g — Weight of 1000 grains in gr.	29,90	27,10
Üldproteiini-% — % of total protein	10,21	10,71

Nimetatud katseandmeil andis 1939. a. Jõgeval suurema terasaagi ha-lt jõgeva 2., nimelt 3105 kg, kuna aga 13 eelmise aasta keskmiselt teraannilt oli esikohal jõgeva 1, mis enne andis 2411 kg ha-lt, 1939. a. aga 2868 kg. Kõigil kolmel sordil oli ha-saak aruandeaastal varemast keskmiselt suurem. Põhuanilt on Sangaste rukis enne (62,1 kv ha-lt) kui ka k. a. (51,2 kv) esikohal. Vähem põhku ha-lt andis varem (59,2 kv) ja m. a. (41,5 kv) jõgeva 1. Põhusaak on kõigil sortidel tänavu väiksem kui varem, mõeldes „varema“ all eelmiste aastate keskmist. Hl-kaal oli m. a. kõigil sortidel raskem kui varem, raskem oli (76,9 kg) sangaste, nagu varemgi (72,1 kg), kergem aga jõgeva 2. (74,1 kg), samuti nagu varem (71,7 kg). 1000-tera-kaalult olid Jõgeva sordid veidi raskemad kui varem, sangaste aga umbes samapalju kergem. Raskem 1000-tera-kaal oli jõgeva 1.

— 31,9 g, kergem jõgeva 2. — 30,5 g. Üldproteiini sisalduse poolest olid kõik sordid vaesemad varemast. Üldproteiniirikkam oli sangaste saak — 9,86%, enne oli seda jõgeva 2. — 11,79%; üldproteiniivaesem oli jõgeva 2. — 9,26%, varem sangaste — 10,79%.

Põllumeestelt kogutud 24 rukkiproovi keskmised hindamisandmed kõrvuti kahe eelmise aasta keskmiste andmetega on toodud tab. 2. Neil proovidel määrati puhtus, kasvanud terad, niiskus, mahukaal, 1000-tera-kaal ja üldproteiini-sisaldus.

Puhtuse poolest oli rukkisaak 24 põllumehe järgi veidi halvem kui 2 eelmise aasta keskmiselt. 1939. a. oli puhtus 95,2%, varem — 96,5%.

Kasvanud teri oli 1939. a. saagis mõnel pool, kus koristamise ajal oli rohkem sademeid, nii et proovide keskmiselt oli kasvanud teri 0,48% eelmiste aastate 0,59% vastu.

Niiskust sisaldas rukis kogutud proovide järgi 11,95% varena 12,9% vastu. Rukis oli kuivem kui varem, sest ilmastik oli üldiselt soodus.

Mahukaal oli rukkisaagil tunduvalt raskem varemast. Nimelt oli hl-kaal proovide keskmiselt 74,2 kg 2 eelmise aasta 70,4 kg vastu.

Ka 1000-tera-kaalult oli rukis raskem varemast — 29,9 g 27,1 g vastu.

Üldproteiini-sisalduselt oli rukis veidi halvem varemast. Nimelt oli üldproteiini varem 10,71%, m. a. — 10,21%.

Üldiselt oli rukkisaak mihuselt hea, peale puhtuse, mis on parandatav, ja üldproteiini sisaldus parem kui 2 eelmise aasta oma.

Talinisul hindame 1939. a. saaki mihuselt Jõgeva Sordikasvanduses talinisu sortide võrdluskatse proovide ja põllumeestelt kogutud proovide järgi. Kogutud proove tuli arvult 22. Jõgeva Sordikasvanduse sordikatsest võrdleme eelmiste aastate andmetega kolme sorti — luunjat, kuusikut ja svalöfi svea II. Lisaks neile toome Kehra abijaama andmed Luunja talinisu kohta. Võrdlusandmed on toodud tab. 3. Et näha, kuidas eelnimetatud sordid andsid külma talve järel saaki, selleks on toodud samas tabelis ha-saagid ka teral ja põhul. Kuna 1938. a. talve järel tuli teraannilt esikohale svea II ja viimasele jäi kuusiku, tuli

m. a. esikohale kuusiku, andes ha-lt 4567 kg, viimasele kohale jäi svea II, andes ha-lt ainult 2595 kg teri. Örnem sort kannatas külma käes, külmakindel hoidus hästi üle talve andes võrdlemisi suure ha-saagi, tänu sellele, et m. a. põuase kasvuajaga suvel asetsetes võrdluskatse võrdlemisi madalal põllul. Põhuannilt tuli esikohale, nagu varemgi, kuusiku nisu, andes ha-lt 90,7 kv põhku eelmiste aastate 80,2 kv vastu. Väiksema põhuanniga oli ka svea II — 42,1 kv.

Tab. 3. Talinisu sortide saagid ja saagi mihus 1939. a.

Yield and Quality of Assorted Winter Wheat, 1939.				
Sordikasvanduses Jõgeval: Kehras:				
Sordid:—Assortiment: Luunja Kuusiku Svea II Luunja				
Terasaak kg ha-lt: — Grain yield per ha. in kg.:				
10 eelm. a. keskm.	3173	3340	2943	—
1939. a.	4171	4567	2595	—
Põhusaak kv. ha-lt: — Straw yield per ha. in quint.:				
10 eelm. a. keskm.	72,1	30,2	58,0	—
1939. a.	81,9	90,7	42,1	—
100-tera-kaal g: — Weight of 1000 grains in gr.:				
10 eelm. a. keskm. ¹⁾	39,2	34,5	35,7	39,3
1939. a.	37,8	34,1	37,8	42,2
Hektoliitrikaal kg: — Weight per hl. in kg.:				
7 eelm. a. keskm. ¹⁾	72,1	78,1	75,8	73,9
1939. a.	81,8	82,0	75,2	79,4
Teraklaasisuse %: — % of glassiness:				
9 eelm. a. keskm. ¹⁾	49,8	25,6	23,1	48,6
1939. a.	52,9	56,8	44,5	91,5
Teraliimi, märg-%: — % of wet gluten:				
9 eelm. a. keskm. ¹⁾	29,6	26,8	23,1	31,0
1939. a.	33,5	30,7	28,0	32,9
Üldproteiini-%: — % of total protein:				
9 eelm. a. keskm. ¹⁾	13,2	12,8	12,3	13,7
1939. a.	14,85	16,8	14,9	14,1
Idanenud terade %: — % of germinated grains:				
9 eelm. a. keskm. ¹⁾	2,15	2,04	1,52	7,24
1939. a.	0,00	0,06	0,10	0,00

Nisusaaki hinnati mihuselt mitmeti — 1000-tera- ja mahukaalu, tera klaasisuse, teraliimi ja üldproteiini-sisalduse, idanenud terade ning küpsetusomaduste poolest.

1000-tera-kaal oli osal sortidel 1939. a. saagil kergem, osal raskem kui eelmiste aastate keskmiselt. Raskema 1000-tera-kaaluga 1939. a. oli luunja ja svea II — 37,8 g, kergemaga, nagu varemgi, kuusiku — 34,1 g. Kehras oli Luunja nisu raskem varemast.

Hl-kaalult oli nisu raskem kui varem. Kuusiku nisu tuli mahukaalult esikohale —

¹⁾ Kehrast 5 a. andmed.

82,0 kg, kuna varem tuli ikka luunja. Ker-
gema mahukaaluga oli svea II — 75,2 kg.
Kehras oli luunja nisul mahukaal raskem kui
varem.

Tera klaasisus on Jõgeval kui ka
Kehras 1939. a. talinisel peagu 2 korda parem
kui varem. Kui, näit., svea II tera klaasisus
oli eelmiste aastate keskmiselt ainult 23,1%,
oli see 1939. a. 44,5%. Klaasisem tera oli ka
luunja nisul — 82,9%, jahusem svea II —
44,5%. Kehras oli luunja nisul klaasisus va-
rem 48,6%, m. a. — 91,5%.

Teralliimi oli tänavu kõigil sortidel Jõ-
geval kui ka Kehras tublisti rohkem kui va-
rem. Kui, näit., kuusiku nisu varem m ä r -
g a teralliimi sisaldas 26,8%, siis m. a. 30,7%.
Sortidest oli Jõgeval suurem teralliimi-sisaldus,
nagu varemgi, luunja nisul — 33,5%, väik-
sem varemast svea II — 28,0%.

Üldproteiini sisaldas nisu rohkem kui
varem, mida osutab klaasisem ja teralli-
mirikkam tera. Jõgeval ja Kehras oli tali-
nisul üldproteiini protsent tublisti suurem kui
varem. Kõrgema üldproteiinisaldusega oli
kuusiku nisu — 16,8%, varem oli ikka luunja.
Vähem üldproteiini oli luunjal — 14,85%.
Klaasisuse ja teralliimi-sisalduse järgi peaks
see olema küll teisiti.

Idanenud teri ei tohiks nesus esineda.
Tegelikult esinebki neid õige vähe, mõnel sor-
dil, nagu luunjal, aga üldse mitte.

Jõgeval kasvatatud talinisuortide küpse-
tusandmed on toodud tab. 4. Nisujahust
valmistatud proovipäts oli kõigil sortidel —
Jõgeval kui ka Kehras — mitu kg raskem
kui varem. Kaalult andis nisu rohkem saia
kui varem. Näiteks, kui Kehras kasvanud
luunja nisust valmistatud 100 g jahust saadi
varem 137,7 g saia, siis nüüd — 143,8 g. Kaa-
lult saiaanni poolest oli Jõgeval parem sort
luunja, andes 100 g jahust 143,8 g saia, hal-
vem svea II — 142,5 g.

Proovipätsi maht on tänavusel nisu-
saagil sortide järgi osalt halvem, osalt parem
kui varem. Halvem oli luunjal ja kuusikul
Jõgeval, parem aga svea II Jõgeval ja luunja
nisul Kehras. Suurema proovipätsi — 366
sm³ — andis Jõgeval svea II, väiksema kuus-
iku — 326 sm³.

Pätsi koorukese siledus ja värvus
said luunja nisul Jõgeval ja Kehras halvema,

kuusiku ja svea II Jõgeval parema hindamis-
numbri. Pätsikoorukese poolest olid paremad
kuusiku ja svea II, millised said hindamis-
numbri 4,5. Samul sortidel sai proovi-
pätsi sisuehitus parema numbri, luun-
jal aga endise.

Tab. 4. Talinisuortide küpsetusandmed.
Baking Analysis of Collected Samples of Winter Wheat.

Sordikasvanduses Jõgeval: Kehras:				
Sordid:—Assortment:	Luunja	Kuusiku	Svea II	Luunja
Pätsi kaal g: — <i>Weight of loaf:</i>				
9 eelm. a. keskm.	137,7	140,2	141,3	137,7
1939. a.	143,8	143,0	142,5	143,8
Pätsi maht sm ³ : — <i>Size in cm³:</i>				
9 eelm. a. keskm.	362	377	395	356
1939. a.	357	326	366	374
Pätsi kooruke (5—1): — <i>Crust:</i>				
9 eelm. a. keskm.	3,8	3,3	3,5	4,0
1939. a.	3,5	4,5	4,5	3,0
Pätsi sisuehitus (5—1): — <i>Composition of crumb:</i>				
9 eelm. a. keskm.	4,0	3,0	3,3	4,0
1939. a.	4,0	3,8	4,5	3,3
Pätsi sisuvärvus (5—1): — <i>Colour of crumb:</i>				
9 eelm. a. keskm.	4,4	3,8	2,7	4,5
1939. a.	5,0	3,5	3,0	5,0

Proovipätsi sisu värvuselt said
peale kuusiku nisu teised parema numbri kui
eelmistele aastatele keskmiselt. Sisu värvuse po-
olest oli Jõgeval sortidest parem luunja — 5,0,
halvem svea II — 3,0. Luunja nisu Kehras
on nüüd proovipätsi sisuvärvuselt parem kui
varem.

Kuigi kuusiku nisul üldproteiini-sisaldus
oli õige kõrge ja svea II suutis tänavu kas-
vada hästi välja ning osutas häid küpsetus-
omadusi, jääb luunja nisu teiste hulgas ka
edaspidi väärtuse poolest paremaks saagiand-
jaks sordiks.

Põllumeestelt kogutud talinisu-
proovide keskmised hindamisandmed saagi-
väärtuselt on tab 5. ja küpsetusandmed tab 6.
Võrreldes tab. 5. toodud 1939. a. kogutud 22
talinisu-proovi keskmisi saagiväärtuse hinda-
misandmeid tabelis kõrvuti olevate eelmiste
aastate keskmiste andmetega näeme, et kõik
andmed peale ühtluse on paremad kui varem.
Kõnelemata puhtuse ja niiskuse paremusest,
olid 1939. a. nisuproovidel keskmiselt 1000-
tera-kaal, hektoliitri-kaal, kestaprotsent, tera
klaasisus, üldproteiini- ja teralliimisisaldus
märksa paremad, suuremad kui eelmisel aas-
tail. Nii oli m. a. ja varem nisul tera klaasi-

sus 62,1% ja 25,9%, üldproteiinisaldus 13,51% ja 12,51% ning kuiva teraliimi sisaldus 10,28% ja 8,9%.

Tab. 5. Kogutud 1939. a. talinisuproovide saagi mihuse keskmised hindamisandmed.

Average Quality of Collected Winter Wheat Samples in 1939.

	1939. a.	10 eelm. a. keskm. Average of 10 Previous Years
Puhtus-% — % of purity . . .	97,23	96,85
Ühtlus-% — % of uniformity . . .	80,5	86,6 ¹⁾
Kasvanud teri % — % of germinated grains . . .	0,27	2,01
Niiskus-% — % of moisture . . .	12,29	13,49
1000-tera-kaal g — Weight of 1000 grains in gr.	37,3	36,3
Hektoliitrikaal kg — Weight per hl. in kg.	79,5	77,1
Kesta-% — % of husk	12,21	12,49 ²⁾
Klaasisus-% — % of glassiness	62,1	25,9
Üldproteiini-% — % of total protein	13,51	12,51
Teraliim, märg % — % of wet gluten	29,76	26,6 ³⁾
Teraliim, kuiv % — % of dry gluten	10,28	8,9 ²⁾

Ka küpsetusomadusilt oli 1939. a. nisu kõigiti parem eelmisist aastaist. Nagu nähtub tab. 6 kõrvutitoodud võrdlusandmeist, oli 1939. a. nisust valmistatud jahu värvuselt parem — 4,3 (varem 3,9), veenõudlus oli jahul suurem — 69,1 sm³ (varem 67,1), tähendab jahu paisus paremini, mistõttu ka 100 g jahust valmistatud taignakaal oli raskem — 166,6 g (164,2) ja proovipäts samuti raskem — 143,4 g (140,0), seega saia väljaand kaalult suurem. Mahult oli saia väljaand samuti

¹⁾ 7 a. andmed — Data for 7 years.

²⁾ 6 a. andmed — Data for 6 years.

³⁾ 9 a. andmed — Data for 9 years.

suurem — 352 sm³ (346), paremad hindamisnumbrid sai ka proovipätsi kooruke — 3,4 (3,1), sisuehituselt — 3,4 (3,3) ja sisu värvuselt — 4,0 (3,9). 1939. a. talinisu oli seega kogutud proovide järgi igati parem varemate aastate nisu keskmisest.

Tab. 6. Kogutud 1939. a. talinisuproovide keskmised küpsetusandmed.

Baking Analysis of Collected Samples of Winter Rye, 1939.

	1939. a.	10 eelm. a. keskm. Average of 10 Previous Years
Jahu värvus (5—1) — Colour of flour	4,3	3,9 ²⁾
Veenõudlus sm ³ — Water requirement in cm ³	69,1	67,1
Taignakaal g — Weight of dough in gr.	166,6	164,2 ²⁾
Kerkimisaeg min. — Rising time in min.	79,0	85,1
Proovipätsi kaal g — Experimental loaf weight in gr.	143,4	140,0
maht sm ³ — Size in cm ³	352	346
kooruke (5—1) — Crust	3,4	3,1
sisuehitus (5—1) — Composition of crumb	3,4	3,3
sisuvärvus (5—1) — Colour of crumb	4,0	3,9

Siin toodud Jõgeva Sordikasvanduse talinisu sordikatses saadud proovide ja põllu-meestelt kogutud proovide hindamise andmeil võime märkida, et m. a. oli saagirikkamaks talinisu sordiks, nagu varemgi, kuusiku nisu, mihuselt jääb aga paremaks luunja nisu, ja et 1939. a. nisusaak oli mihuselt kõigiti hea ning parem kui eelmiste aastate oma, millise nähtuse põhjustas muidugi 1939. a. kuiv kasvuaeg.

¹⁾ 9 a. andmed — Data for 9 years.

²⁾ 6 a. andmed — Data for 6 years.

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

METSAKAUBANDUS 1939. A. — TIMBER TRADE IN 1939.

Teatavasti osutasid hinnad rahvusvahelisel metsaturul 1938. a. üldiselt tunduvalt langetendentsi, eriti mainitud aasta esimesel poolel; ka 1939. a. algul teostusid müügitingimused veel võrdlemisi madalate hindade alusel, ent seal peale näitasid metsamaterjalide hinnad rahvusvahelisel metsaturul taas tõusu-

suunda. Paljudes tähtsamais importmais osutasid metsamaterjalide laotagavarad 1939. a. algul üldiselt võrdlemisi piiratuks, mistõttu nõudmine intensiiveerus peatselt ja seoses sellega paranesid rootsi, soome, vene, kanada kui ka teiste eksportmaade metsamaterjalide hinnad märgatavalt.

Eriti elavaks kujunes metsamaterjalieksport mullu kevadel ja suvel. Soome, näit., müüs mullu esimesel poolaastal üldse kokku ligemale 700 000 std, e. a. samal ajal aga kõigest 375 000 std; Rootsi müüs samal ajal juba ca 600 000 std e. a. 390 000 std vastu. Ka Eesti metsamaterjali väljavedu mullu esimesel poolaastal osutas e. a. ga võrreldes teatavasti tugevat tõusu; esimese 7 kuu järgi ulatus saetud metsamaterjali eksport juba ligemale 4 milj. kr-le, seejärgi 1,6 milj. kr. enam kui e. a. samal ajal.

Ometi ei vastanud pakkumine üha suurenevale nõudmisele. Kohaseid spetsifikatsioone leidis (vaid võrdlemisi väikeses koguses). Eelmisel aastal teostatud toodangu redutseerimine paljudes tähtsamais metsaeksportmaais andis ses suhtes märgatavalt tunda. Pakkumise piiratuse tagajärjel tõusid hinnad tähelepanuväärselt. Näit. soome saematerjalide $2\frac{1}{2} \times 7$ " u/s (fob L.-Soome) maksti m. a. juuni algul juba £ 13 ja £ 13.10, ning alles kuu aega tagasi vaid ca £ 12. Sama tuleb konstateerida ka rootsi jt. metsamaterjalide kohta.

Vastavalt selliselt soodsaks kujunenud olukorrale otsustati Euroopa tähtsamate metsaeksportmaade — nn. European Timber Exporters' Convention — poolt 2. aug. m. a. Stokholmis peetud konverentsil tösta ETEC-läikmete 1939. a. saematerjalide eksportkoguseid üldiselt 10%. Selle tagajärjel pidanuks kogu saematerjalieksport ETEC-sse kuuluvaid maist ulatuma 3 193 500 std-le, millest näit., Soomele langes 884 400 std, NSVL-le 836 000 std, Rootsile 721 600 std jne.

Eriti elavaks kujunes mullu suvel nõudmine metsamaterjalide järele Inglises, tingituna eeskätt relvastusprogrammi laiendamisest. Peagu kõigis tähtsamais tööstusharudes Inglises osutas tootmine suurt aktiivsust, kusjuures suures ulatuses täideti ka riiklikke tellimusi; ses mõttes oli eriti masinaehitustööstuse tootmistegevus intensiivne. Ka transportvahendite tööstuse toodang suurenes samal ajal. Riiklikud tellimused avaldasid soodsat mõju ka tekstiilitööstuse tootmistegevusele. Ühtlasi võis konstateerida ka ehitustegevuse intensiivsemist varemast suuremal määral. Metsamaterjali-import peagu kõigist tähtsamast metsaeksportmaast suure-

nes tähelepanuväärselt. Esimese nelja kuu jooksul mullu imporditi Inglisse saetud metsamaterjali üle 308 000 std (e. a. samal ajal 271 000 std), millest valdavam osa langes Kanadale, nimelt 138 000 std; Rootsist imporditi samal ajal ligemale 50 000 std, Soomest — 43 600 std, Lätist — 20 000 std. Eriti Kanadaga sõlmis Briti mullu ulatuslikke lepinguid metsamaterjalide ostude alal. Kanada eksportörid lootsid turustada Inglisse mullu ligemale 20% rohkem kui 1938. a., seega pidanuks kogu Kanadast imporditav saematerjali ulatuma 550 000 std-le.

Vastavalt suurenenud nõudmisele Inglises tõstsid metsaeksportmaad ka oma materjalide hindu: kui, näit., veel apr. m. a. $2\frac{1}{2} \times 7$ " u/s cif London saadi £ 15 pro std, siis mais aga juba £ 15.15. Märgatavalt tõusid ka V-sortimendi hinnad, kuna eriti mainitud sortimendi järele Inglises kujunes nõudmine elavaks (avalikud ehitustööd). Samal ajal näeme ka inglise metsaimportöride ladude kahenemist: 1. I 39 ulatusid saematerjalide laotagavarad Inglises ligemale 880 000 std-le, kahanedes sealtpeale järjekindlalt ning ulatusid 1. mail m. a. veel vaid 600 000 std. Suvekuul, muudugi, saematerjaliimport kasvas hoogsalt ning täitis ladusid taas.

Ka Saksas osutus nõudmine töötlemata kui ka töötletud metsamaterjali järele mullu võrdlemisi elavaks. Näeme ka Saksas paljude tööstusharude tootmistegevuse intensiivsemist; kivisee-, raua-, terase- jt. toodang näitas kevadel märgatavat suurenemist. Pärast m. a. veebruari osutas ka ehitustegevus taas aktiivsust, piirdudes mitmesuguste ehitiste püstitamisega erisuguseiks otstarbekas, väiksemal määral elamute ehitamisega.

Hollandis võis samuti nentida ehitustegevuse elavnemist, mis omakorda suurendas nõudmist ka metsamaterjalide järele. Seejuures valdavamas osas asuti tööstushoonete püstitamisele, pidanes silmas riigikaitselisi vajadusi. Mullu esimese nelja kuu jooksul ulatus saematerjali-import Hollandis juba ligemale 40 000 std-le, osutudes seega tunduvalt suuremaks kui e. a. samal ajal (= 28 600 std). Metsamaterjali-import sealtjuures suurenes peagu kõigist maist; näit. veeti sisse Rootsist 4 700 std (e. a. 2 500 std), Soomest

— 5 200 std (1800 std). Eriti rohkesti imporditi saematerjali Poolast, kuna ostud NSVL-st jäid üldiselt endisele tasemele.

Võrdlemisi vaikseks osutus mullu suvel saematerjalide turg Belgias. Ühelt poolt olid belgia imporditrid varakevadel ostnud juba suuremaid koguseid metsamaterjale ning tundsid suvel vaid vähest huvi laotagavarade täiendamiseks, teisalt osutus ehitustegevus Belgias üldiselt väga tagasihoidlikuks, näidates kohati koguni tagasiminekut. Paljude ehitusprojektide teostamine lükkati edasi, ning mõnel juhul juba alustatud suuremad ehitustööd jäeti pooleli. Peeti tarvilikuks suuremate ehitiste püstitamise asemel lasta teostada väiksemaid ehitustöid. Kogu saematerjali tarvitust 1939. a. hinnati Belgias 150 000 std-le, millest valdavama osa hankisid Skandinaavia maad, väiksemal määral NSVL.

Mis puutub Prantsusesse, osutus seal saematerjaliturg üldiselt elavamaks kui Belgias. Üldine majanduseelu tõus peegeldus ka ehitustegevuses ning seoses sellega suurenes ka nõudmine metsamaterjalide järele. Viimast rahuldati suuremal määral kodumaise materjalidega, millised pealegi osutusid odavamaks kui välismaised metsamaterjalid. Ka riiklikes tellimustes eelistati kodumaisi materjale. Välismaiste metsamaterjalide tarvidus piirdus seega eeskätt erimihuslike sortimentidega. Peamised ostud teostati Soomest, Rootsi, NSVL-st, Jugoslaaviast jt.

Nii arenes rahvusvaheline metsakaubandus üldiselt tõususuunas kuni sõja puhkemiseni mullu sügisel. Viimastest asjaolust tekkis ka maadevahelisele metsakaubandusele rida tõsiseid raskusi. Näit. loobus Inglise vääringu reguleerimisfond m. a. augusti lõpul kaitsmast naelsterlingi kurssi. Põhjamaade vääringud, millised varem olid seotud naelsterlingi kursiga, loobusid sellest seosest, et naelsterlingi edasisi võimalikke kursikõikumusi mitte teha kaasa. Mainitud Inglise vääringupoliitilise võtte tagajärjel naelsterlingi kurss nõrgenes ning metsaeksportitrid, kellede müügilüpepingud olid varem sõlmitud naelsterlingi alusel, pidid paratamatult kannatama kursikahjusid. Rootsi metsaeksportitööstusele,

näit., tähendas kursimuutusest tingitud kahju keskmiselt 14 Rkr per std. Mainitagu veel veolepingute tühistamisi paljude laevaomnike poolt, järsult tõusnud prahihindu, sõjariislike preemiaid, viivitusriisikot, torpedeerimisriiskot jms.

Kõige selle tagajärjel raskenes põhjamaade metsaeksport eriti Inglise kui suurimasse metsaimportimaasse, osalt ka ühes ega täiesti. Kogu metsamaterjali-import sõja puhkemisel pandi Inglise riikliku kontrolli alla, mida asus teostama varustusministeerium (Government Timber Control Department, lüh. Timber Control). Kahtlemata on saematerjali-tarvitus nüüd sõja-ajal Inglise suuresti kasvanud, kusjuures riik ise on muutunud tähtsaks tarbijaks, eeskätt sõjaväe mitmekesiste tarviduste rahuldamiseks (ajutiste elamute püstitamine sõjavägedele, aerodroomide ehitamine, laevaehtus, kaaside valmistamine lastekemona ja toidutagavarade transportimiseks jne.). Mõistagi on seejuures metsamaterjali tarvitus tsiviilotstarbeks tugevasti piiratud, kuna metsamaterjali-import Inglise, nagu teistegi kaupade vedu sinna, on sõja tõttu mitmeti raskendatud. Soomest, osalt ka Rootsi ning teistest Balti mere maadest ei saa Inglise enam metsamaterjali. Varemmail aastail varustasid Inglise metsamaterjaliga teataval määral ka Poola, Austria ja Tšehhoslovakkia, kuid nüüd on import muudugi ka sealt jäänud ära.

Küllalt suuri raskusi valmistab Inglise, muuseas, metsamaterjalide veoks vajaliku tonnaaži saamine. Nõnda on Inglise, näit., Briti-Columbiast ostnud sajadituhanded standardid metsamaterjale, milliseist aga suur osa ei ole saanud veel vedada ära, eeskätt vastava vajaliku tonnaaži puudumisest tingituna. Ka Kanada ajakirjanduses märgitakse, et paljudes sadamais on kuhjunud kokku ebatarviliselt rohkesti materjale, milliste äravedamisega on tekkinud tõsiseid raskusi. Kanadast on Inglise vedanud metsamaterjale üldiselt oma kaubalaevadega, kuna neutraalriikide tonnaaži seks otstarbeks on peetud liiga kadulakaks sellise pika teekonna jaoks. Pakkumisi metsamaterjali müügiliks Inglise on tehtud ka Norra ja Rumeenia poolt.

RAUDTEETEGEVUS NOVEMBRIS 1939. A.

ACTIVITY OF RAILWAYS IN NOV., 1939.

M. a. nov. kasustas liikluseks raudteed 947 tuh. reisijat e. a. 835 tuh. vastu ehk 13,4% enam. Reisijate arvuvisest tõusust tingituna suurenes ka reis-km arv e. a. 24 909 tuh-lt 25 664 tuh-le ehk 3,0%. Reisijate liiklus oli aktiivsem kitsarööpmelisel teel, suurenedes arvult kui ka reis-km 5,7%. Laiarööpmelisel teel oli aga see märksa tagasihoidlikum, kus pikamaa-reisijate arv suurenes ca 5%, reis-km aga 3,6% ja lühimaareisijate liiklus isegi kahanes e. a-ga võrreldes ca 3%.

Veetud pagasikogus oli mõlemal tegevusaastal 0,7 tuh. tn-ga võrdne, kuna tn-km arv kahanes e. a. 65 tuh-lt 61 tuh-le ehk 6,6%.

Kaubavedu, mis on raudteel suurimaks veoliigiks, suurenes võrreldes e. a. sama kuu kaubaveoga koguselt ca kolmandiku, tn-km järgi ca neljandiku võrra.

Kaubavedu veoautodel suurenes peamiselt viljaveo arvel raudtee endi kui ka renditud

autodel, millised veavad kaupu maal vahetaliuspunktidest jaamadesse.

Vastavalt vedudele suurenesid või kahanesid ka tulud, ületades jaamakassade rahalise läbikäigu kokkuvõtete järgi e. a. 16,2%.

	November		+ arv	+ %
	1939	1938		
Reisijate arv tuh.	947	985	+ 12	+ 1,3
Reisija-km arv tuh.	25 664	24 909	+ 755	+ 3,0
Pagasi tn tuh.	0,7	0,7	—	—
tn-km arv tuh.	61	65	— 4	— 6,6
Kaubavedu tn tuh.	262	217	+ 45	+ 20,7
tn-km tuh.	29 568	22 205	+ 7 363	+ 33,1
Kaubavedu raudteeautodel				
tn tuh.	2,1	0,9	+ 1,2	+ 133,8
tn-km tuh.	41	.	.	.
Kaubavedu renditud autodel				
tn tuh.	0,7	0,4	+ 0,3	+ 75,0
tn-km tuh.	21	9	+ 18	+ 144,4
Tulud üldse kr. tuh.	1 465	1 261	+ 204	+ 16,2
sellest: Reisijateveost tuh.	450	486	+ 14	+ 3,2
Pagasiveost tuh.	86	40	— 4	— 10,0
Kaubaveost tuh.	954	757	+ 197	+ 26,0
Mund tuh.	25	28	— 3	— 10,7

LUHIUUDISEID. — SUNDRY INFORMATION.

Eesti Põllumajandusloenduse andmed maailmas esimesed.

Teine ülemaailmne põllumajandusloendus, mille osana läinud aastal teostati ka põllumajandusloendus Eestis, on osaliselt, eriti lõunapoolkera riiges, veel teostamisel ja seepärast puudub ülevaade riikide arvust, kus see toimus. Arvatavasti on nende riikide arv, kes mitmesuguseil põhjusil jäid sellest tööst kõrvale, siiski suurem kui 1929. a.

Nüüd on Rahvusvaheline põllumajandusloenduse instituut (Roomas) alustanud põllumajandusloenduse andmete avaldamist. Nagu Instituut Riigi Statistika Keskbüroole teatab, on põllumajandusloenduse

andmed Eestist esimesed, mis Instituuti saabunud. Esimestena on nad ka trükitud Instituudi hülletäänis (ilmus novembris). Instituut õnnitleb Keskbürood töö hiilgava kordamineku puhul.

Teatavasti toimus põllumajandusloendus meil 8. juunist 20. juulini 1939 ja juba augustis esitati esimesed kokkuvõtted Vabariigi Valitsusele ja tehti varsti pärast seda teatavaks ka ajakirjanduses ning ajakirjades „Eesti Statistika“, „Konjunktuur“ ning „Majandusteated“.

RAHANDUS

PANGATEGEVUS 1939. A. — BANKING IN 1939.

M. a. valitsenud välispoliitilise olukorra pinevus ei jättnud mõjustamata eesti majandusel. Pangategevuses avaldus see mõjustus

erineva intensiivsusega aasta kestel. Aasta I poolal arenes pangategevus enamvähem normaalselt. Juulis hakkas avalduma sünd-

Pankade arvetesels (1000 kr). — Composite Statement of Accounts of Banks (in 1000 Kr.).

	31. dets. 1939	31. okt. 1939	31. dets. 1938	Muutus — Change	
				31. X—31. XII 1939	31. XII 38 — 31. XII 39
ERAPANGAD — PRIVATE BANKS:					
Hoiusummad — Deposits	62 936	61 386	66 246	+ 1 600	— 3 310
Korresp. (pass.) — Balances with correspond. (credit)	2 761	2 717	5 189	+ 44	— 2 428
Võlaarv. ja rediskont — Loans & rediscounts	20 211	19 426	9 897	+ 785	+ 10 314
Laenud — Loans	73 247	73 488	68 862	— 189	+ 4 365
Korresp. (akt.) — Balances with corresp. (debit)	8 430	3 041	6 803	+ 389	— 3 373
Garantiid — Guarantees	9 204	8 925	6 259	+ 279	+ 2 945
Väärtpaberid — Securities	12 687	12 411	8 570	+ 276	+ 4 117
Kassareserv — Cash reserves	11 853	10 043	10 628	+ 1 810	+ 1 225
TÄHTS. ÜHISPANGAD — PRINCIP. CO-OPER. BANKS:					
Hoiusummad — Deposits	57 569	53 833	67 277	+ 3 731	— 9 708
Korresp. (pass.) — Balances with corresp. (credit)	1 714	1 561	2 015	+ 153	— 301
Võlaarv. ja redisk. — Loans & rediscounts	14 836	16 885	5 675	— 1 049	+ 9 161
Laenud — Loans	63 045	62 579	60 658	+ 466	+ 2 387
Korresp. (akt.) — Balances with correspond. (debit)	1 419	1 193	2 253	+ 226	— 334
Garantiid — Guarantees	1 696	1 780	1 122	— 84	+ 574
Väärtpaberid — Securities	7 164	7 026	5 935	+ 139	+ 1 220
Kassareserv — Cash reserves	10 283	8 003	12 601	+ 2 280	— 2 318
KOKKU — TOTAL:					
Hoiusummad — Deposits	120 505	116 174	133 523	+ 5 331	— 18 618
Korresp. (pass.) — Balances with corresp. (credit)	4 476	4 273	7 204	+ 197	— 2 729
Võlaarv. ja redisk. — Loans & rediscounts	35 047	35 311	15 572	+ 264	+ 19 475
Laenud — Loans	136 292	136 015	129 520	+ 277	+ 6 772
Korresp. (akt.) — Balances with correspond. (debit)	4 849	4 234	9 056	+ 615	— 4 207
Garantiid — Guarantees	10 900	10 655	7 378	+ 245	+ 8 622
Väärtpaberid — Securities	19 851	19 436	14 505	+ 415	+ 5 346
Kassareserv — Cash reserves	22 136	18 046	23 229	+ 4 090	+ 1 098

muste häiriv mõjustus juba tunduvalt. Suurenedes pidevalt aug.-sept. ja saavutades viimasel, s. o. sõjapuhkemise, kuul maksimumi, hakkas häireseisund panganduses nõrgenema okt. Aasta 2 viimasel kuul kujunes olukord panganduses taas peagu normaalseks.

Toimivate mitmesuguste hooaegsete tööde lõttu osutub aasta I veerand majandustegevusel tavaliselt elavaks. Krediidi tarvidus on sel aastaajal suur, hoiuste kogunemine pankadesse aga enamasti mõõdukas. Pangakrediitide jõudsal kasvul kujunes hoiuste seisumise paisumine erakordselt suureks m. a. jaan.-märtsis. Hoiuste, samuti laenude, kasvu mõjustas soodustavalt nimetatud ajavahemikul keskkassa tegevusse-rakendumine. Selle panga hoiuste ja laenude kasv toimus osalt vastavate ülekannete arvel teisist erapankadest, osalt aga ka lisahoiuste ja lisakrediitide arvel. Erapankade ja 61 tähtsama ühispanga hoiuste seis suurenes aasta I veerandil kokku 8 330 tuh. kr. ja laenude seis 5 090 tuh. kr. (1938. a. + 3 900 tuh. kr. ja 4 166 tuh. kr.). Aasta II veerandil hoiused tavalise sel aastaajal jõudsa kasvu asemel mäitasid vaid tagasihoidlikku kasvu (1939. a. + 717 tuh. kr., 1938. a. + 4 641 tuh. kr.), milles avaldus

juba märgatavalt rahvusvahelise pinevuse mõju. Krediidid suurenesid samuti väikesemääriliselt, mis on aga sagedaseks nähtuseks sel aastaajal (+ 787 tuh. kr.).

Kokkuvõttes kujunes ressursside juurdvool lisahoiuseina (+ 9,0 milj. kr.) märksa suuremaks kui nende äravool pankadest lisakrediitidena (+ 5,9 milj. kr.) aasta I poolel. Osutuv hoiuste ülejääk leidis rakendust peamiselt väärtpabereisse, milliste summa näitas samal ajal kiiret kasvu (+ 3,9 milj. kr.). Väärtpaberite portfelli paisumine toimus teatud määral kassareservi arvel (kassareserv — 1,2 milj. kr.). Toodud andmeist ilmneb, et hoiutegevus ja üldine majanduslik aktiivsus m. a. I poolel ei kujunenud väiksemaks kui e. a. samal ajal.

Järgneva 3 kuu kestel hakkasid juba enam avalduma erakordse aja mõjustused majanduselus üldse ja pangategevuses eriti. Alanud massiline tarbeainete kokkuostmine tarbijate poolt, määrusekohane ning hooaegne ettevõtete kauba- ja materjaliladude täiendamine suurendas rahatarvidust. Seda arengut soodustas veel asjaolu, et ostu-müügitehinguid hakati sooritama peagu eranditult sularahas, ja samuti raha ostujõu vähenemine,

mis muutus eriti tunduvas sõja puhkemise järel. Neil asjaoludel ja muil tekkinud olukorraga seoses oleval põhjusil hakkas hoiuste äravool pankadest ületama juurdevoolu. Hoiuste seis era- ja tähtsamais ühispankades kokku alanee võrreldes eelmise kuuga juulis 2,8 milj. kr., aug. 6,6 milj. kr., sept. 17,0 milj. kr. ja okt. 1,0 milj. kr. ehk 4 kuu kestel kokku 27,4 milj. kr. Koondumiseelsest hoiuste seisust (30. VI 39) moodustas vähenemine 19,2%. Suurt tagasiminekut näitasid samal ajal ka Riigihoiukassa hoiused. Nimelt vähenesid need juuli-okt. 3,1 milj. kr. ehk 27,0% juuni seisust. Hoiuste koondumine toimus pankade omavaheliste (—6,2 milj. kr.) ja muude hoiuste osas (—21,2 milj. kr.). Esmesed, moodustades pankade kassareserve, vähenesid ligemale poole võrra möödunud pineval rahanõudlusperioodil.

Hoiuste väljamaksmine toimus takistamatult, millele aitas kaasa Eesti Pank oma ressursega. Eesti Panga osatähtsuse suuruses suhtes peegeldub era- ja ühispankade rediskondi ning võlaarvete muutusis. Erapanngad ja 61 tähtsamat ühispanka hankisid juulis-okt. lisakrediite (rediskont- ja passiva-laenud) kogusummas 22,6 milj. kr., millised saadi valdavalt Eesti Pangalt. Hoiuste äravool mõjustas teisalt pankade kassa tagavara kokkusuurvait (—4,0 milj. kr.), kuna laenude seisule mõjustus ei avaldunud kuigi märgatavalt.

Sept. haritippu jõudnud üldine majanduslik häireseisund hakkas lõdvenema okt. Ostutuhin hakkas vaibuma. Sakslaste ümberasumisega ühenduses olevate küsimuste selgimisega aeglustus ümberasujate varade realiseerimistempo, nende tagasitõmmatud hoiused hakkasid valguma tagasi pankadesse. Olukord panganduses stabiliseerus. Hoiuste äravool pankadest ületas küll veel juurdevoolu okt., kuid väikesemääraliselt (—1,0 milj. kr.). Järgnenud kuul arenes pangatugevus enamvähem normaalselt. Märgatavamalt avaldus see hoiuste ja kassatagavara seisude paisumises. Nov.-dets. suurenesid era- ja ühispankade hoiused 5,3 milj. kr. ja kassatagavara 4,1 milj. kr. Laenude ja võlaarvete seisud samal ajal ei murutunud nimetamisväärselt, tingitult osalt aasta lõpu puhul asetleidnud ja osaliselt juba arvestatud kaht-

laste laenude mahakirjutamisest ning tavalisest aasta lõpul kassareservi täiendamisest, mis toimus suurelt osalt hangitud krediitide arvel.

Vaatamata aasta viimasel 2 kuul asetleidnud hoiuste kasvule osutus nende seis aasta lõpul siiski veel tunduvalt madalamaks kui aasta tagasi (—13,0 milj. kr.). Pisut madalam oli samuti kassatagavara (—1,1 milj. kr.) ja palju kõrgem kui e. a. rediskondi ja võlaarvete (+19,5 milj. kr.), laenude (+6,8 milj. kr.), väärtpaberite (+5,3 milj. kr.) ning garantiitide seis (+3,5 milj. kr.).

Eesti Panga arveteseis milj. kr.

	31. XII 39	31. X 39	31. XII 38
Kattevara	45,1	49,4	51,6
Krediidid	54,5	50,6	29,6
Pangatahed käibel	64,4	70,2	51,7
Jooksvad arved	33,4	26,3	37,5
a) valitsuse	15,3	8,4	19,0
Bilanss	184,5	185,2	117,8

Lõpliku bilansi 31. XII 39 jõudsid senini koostada ja esitada vaid mõned üksikud pangad. Siintoodud andmed põhinevad peagu eranditult pankade esialgseil bilansel. Need erinevad lõplikest bilansist eeskätt hoiuste ja laenude osas, tingitult aasta lõpul toimuvast laenude mahakirjutusist ja jooksvate ning kto-krt-arvete intressidest, mis suurelt osalt arvestatakse vaid lõplikes bilanses. Viimaste järgi osutub hoiuste seis 31. XII 39 kahtlemata märksa suuremaks siin eelbilansside järgi toodud andmeist. Laenude seis lõplike bilansside järgi peaks seevastu kujunema väiksemaks siin arvestatud summast.

M. a. erakordsed sündmused kajastasid suurel määral Eesti Panga arveteseisu muutusis. Kõrvalekaldumine tavalisest ilmnes juba märtsis kattevara hüppelises paisumises, mis oli sel alal läbiviidud ümberhindamise tulemus. Sel teel saavutatud kattevara kõrge seis ei püsinud kaua. Välisraha äravool, mis läks suurte välistellimuste katteks, langetas selle järgnenud kuul endisest madalamale tasemele.

Ühenduses hoiuste massilise tagasitõmbumisega era- ja ühispankade juulis-okt., kuid tingitult ka erakordseist hooaegseist varustusostudest, suurenes krediiditarvidus järsult suve lõpp- ja sügiskuil. Selle rahuldamine langes peamiselt Eesti Pangale. Eesti Panga

krediidid seetõttu näitasid rekordkasvu m. a. VII—X (+ 23,6 milj. kr.). See asjaolu põhjustas teisalt liikvelolevate pangatähtede summa paisumise enneolemata suuruseni.

Era- ja ühispankade hoiuste kasv nov.-dets. ei mõjutanud Eesti Panga krediitide taset langetavalt. Dets. see isegi tõusis veelgi, peamiselt kassatagavarade paisutamiseks aasta lõpul hangitud lisakrediitide arvel. Aasta lõppkuil era- ja ühispankadesse kogu-

nenud lisahoiused ning Eesti Pangalt hangitud lisakrediidid, olles mahutatud suurelt osalt Eesti Panka jooksvale arvele, mõjustasid allasurvalt pangatähtede emissioonisummat (nov.-dets. — 5,7 milj. kr.). Võrreldes e. a. samaaegsega osutusid suurenenuks Eesti Panga krediidid 24,9 milj. kr. ja pangatähtede emissioon — 12,8 milj. kr. ning vähenenuks kattevara — 6,5 milj. kr. (nimeiliselt).

LAEVANDUS

LAEVADE, REISIJATE JA KAUPADE LÄBIKÄIK SADAMAIK 1939. A. PASSAGE OF VESSELS, PASSENGERS AND GOODS THROUGH ESTONIAN PORTS IN 1939.

Laevade liiklemist meie sadamais välis- ja rannasõidu alal 1939. a. koos e. a. andmetega näitavad järgnevad arvud:

Laevade maht 1000 net. reg.-tn.

	Välissõit			Rannasõit			Üldse
	Sisse	Välja	Kokku	Sisse	Välja	Kokku	
1939	1 171	1 166	2 337	388	381	769	3 106
1938	1 153	1 159	2 312	396	389	785	3 097

1939. a. sadamaist läbikäinud laevade maht jäi e. a. tasemele, suurenedes vaid 0,2%, Elavam oli laevade läbikäik välissõidus liiklenud mahu arvel, kus suurenemine mahu järgi ulatus 1%-ni, rannasõidus liiklenud maht läks aga 1939. a. võrreldes e. a-ga veidi tagasi. Vaatamata väikesele juurdekasvule oli 1939. a. sadamate läbikäik sisse- ja väljaläinud laevade mahu poolest suurem kui ühelgi e. a.

Üldisest laevade läbikäigust sadamais langeb mahu järgi 72,7% Tallinna sadamale, seega üle 2 korra enam kui laevade läbikäik kõigis teisis sadamais kokku. Teisist sadamast omavad suuremat läbikäiku sadamad, kus käivad välissõidulaevad, ning sadamad, millede kaudu toimub ühendus saarte ja mandri vahel.

Laevadel veetud kaupade läbikäik meie sadamais 1939. a. võrreldes e. a-ga on järgnev tuh tn:

	Välissõidus veetud			Rannasõidus veetud			Üldse
	Sisse	Välja	Kokku	Sisse	Välja	Kokku	
1939	336	530	866	123	61	184	1 050
1938	333	442	825	126	62	188	1 013

Üksikute sadamate läbikäiku näitavad järgnevad arvud:

Sadamate läbikäik laevade, reisijate ja kaupade alal 1939. a.

Passage of Vessels, Passengers and Goods through Ports in 1939.

Sadam	Sissetulnud In coming		Reisijate läbikäik (arv) Number of Passengers		Sõistet välissõidu reisijate läbikäik Thereof: To and From Abroad		Kaupade läbikäik tn. Turnover of Goods in Tons	
	laevade arv Number of Vessels	maht net.-reg. tn. Capacity in Net Reg. Tons						
Tallinn	3355	1131895	106970	94910	849768	746379		
Haapsalu	529	12316	32776	52	3674	2948		
Heltermaa	405	23657	19361	—	1211	—		
Jaagurahu	70	10991	387	15	14055	12654		
Kuressaare	279	41876	6558	1823	14136	1099		
Kunda	279	6110	143	139	13618	10296		
Kuivastu	1451	52269	36720	—	2660	90		
Kärda	124	18557	5034	—	3068	—		
Loksa	322	15678	45	45	25463	15534		
Narva-Jõesuu	127	7483	182	100	9757	6234		
Paldiski	98	10651	—	—	11441	11105		
Pärnu	727	91109	5908	3366	69356	50986		
Rohuküla	408	19306	17974	—	5019	—		
Taaliku	78	8489	274	—	207	49		
Triigi	260	27019	1234	—	6908	57		
Virtsu	1417	40179	36719	—	1675	49		
Muud	766	41880	3394	1309	17731	9075		
Üldse	10695	1559405	273679	101759	1050047	866607		

Kaupade üldläbikäik meie sadamais tõusis 1939. a. võrreldes e. a-ga 3,6%, tingituna vä-

hissõiduveedest. Välissõiduveod kasvasid 5,1%, mida põhjustas väljaveo suurenemine meie sadamais. Väljaveo kasvas 19,9%, kusjuures juurdekasv toimus peamiselt jaanuarist okt. Juurdekasvu põhjustas peamiselt metsamaterjali väljaveo. Sissevedu välisriigist laevadel jäi 1939. a. 13,9% väiksemaks e. a.-st; sealjuures osutas sissevedu juuba aasta algusest peale vähenemist, mis aasta lõpupoole muutus ulatuslikumaks. Rannavedu kaupade alal osutas 1939. a. võrreldes e. a.-ga väiksest tagasihinekut (0,2%). Rannasõidukaupade läbikäik sadamais on võrreldes välisvedudega väike, moodustades ainult 17,4% kaupade üldläbikäigust sadamais.

Tallinna sadama kaupade läbikäik moodustab 80,9% üldläbikäigust, e. a. 82,5%. Pärnu sadama kaudu veeti kaupu 70 tuh. tn ehk 7%, üldarvust. Üle 1% kaupade üldläbikäigust moodustab veel kaupade läbikäik

Loksa, Jaagurahu, Kuressaare ja Paldiski sadamas.

Reisijate läbikäiku sadamais 1939. a. koos 1938. a. vastavate andmetega näeme järgnevaist arvudest:

	Välissõidus			Rannasõidus		
	Sisse	Välja	Kokku	Sisse	Välja	Kokku
1939	44 511	57 248	101 759	86 057	85 863	171 920
1938	47 422	47 892	95 254	85 022	82 994	167 956

Veetud reisijate arv tõusis 1939. a. võrreldes e. a.-ga 3,9%. Kasvas reisijaveedu väliskui ka rannasõidus esimeses 6,8%, teises 2,3%. Välissõidureisijate arv kasvas Eestist Saksa ümberasunud sakslaste arvel, mistõttu suurenemine ainult väljasõitnute arv 1939. a.

Reisijate üldläbikäigust langeb Tallinna sadamale 38,8%, kust kaudu läikles enamuse välissõidureisijaist. Elavam reisijateliiklus oli veel sadamais, kust kaudu toimus ühendus saarte ja mandri vahel, nagu Virtsu, Kuivastu, Heltermaa, Haapsalu, Kärda jne.

PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG. — BUTTER MARKET.

Väliturgudel püsis m. n. võihind e. n. tasemel. Vastavalt püsisvale seisundile jäi meie eksportvõihinna noteering endiseks, s. o. 208 s. kg franko saatejaam. Noteeritud hind keh-tilb 22.—28. I s. a. Tendents kindel.

Sõjajalokorrast tingitud transportolude raskenemine näib mõjuvat Lääne-Euroopa karjalkasvatamaade võitoodangule vähendavalt. Jõusõttade sissevedu on takistatud ning oma maa söödabaasi arvel ei ole võimalik endisel arvul säästa piimakarja. Kuna seejuures ka veiste realiseerimine on muutunud vä-

listurgudel soodsamaks, vähendatakse Taanis ja Hollandis piimakarja.

Lätis on võitoodang näidanud jõudsat juurdekasvu. Nii oli piimatalituste võitoodang m. a. 23 500 tn.

M. n. maksus või siseturul s. kg:

Tallinnas	lauavõi 215—221,	köögivõi 200—210
Tartus	" 215—221,	" 190—200
Valgas	" 225,	" 190—200
Pärnus	" 215—220,	" 200—210
Rakveres	" 215—221,	" 200—210
Narvas	" 215—221,	" 200—205
Viljandis	" 220,	" 200

JUUSTUTURG. — CHEESE MARKET.

Juustuturul valitses aasta algul kindel seisund ja hinnad püsisid suurema muutuseta. Taanis näitas juustueksport det. lõpul tagasihinekut, kusjuures suurem osa eksporditud kogusest läiks Saksa turule. Hollandi juustuturul oli juustule elav nõudmine ja hinnad tõusid.

Tallinnas noteeriti juustuhindade noteerimiskomisjoni koosolekul 29. I eksport- kui ka siseturujuustule eelnenuist kõrgemad hinnad.

Eksportjuustule, mis on vanem kui 120 päeva, noteeriti järgmised hinnad:

Šveitsi juust hinnati:

	Juusturatta raskus	
	80 kg. ja üle	alla 80 kg.
12 A palli	135 s. kg.	125 s. kg.
12 B "	132 " "	122 " "
11 A "	123 " "	113 " "
11 B "	120 " "	110 " "
10 ABC palli	105 " "	105 " "

Siseturujuustu-hinnaks noteeriti šveitsi juust 110—130 s. kg, edami juust 120—130 s. kg, baksteini juust 110—125 s. kg ja tilsiti juust 115—125 s. kg.

Konservjuust noteeriti rasvasisalduse järgi: juust, mille kuivaines on vähemalt 35% rasva, 110—120 s. kg, vähemalt 45% rasva — 150—170 s. kg ja vähemalt 50% rasvasisaldusega juust — 190 s. kg.

Ühes riikliku juurdemaksuga saavad juus-

tutööstused eksporditava šveitsi juustu eest praeguse vöihinna taseme juures järgmist hinda:

	Juusturatta raskus	
	80 kg. ja üle	alla 80 kg.
12 A palli	190 s. kg.	180 s. kg.
12 B "	177 " "	167 " "
11 A "	168 " "	158 " "
11 B "	145 " "	135 " "

Turutendents kindel.

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

Peekon- ja elussigade turustamine praegusel ajal küllmade ilmade ja tuisanud teede tõttu raskendatud. Hinnad püsivad m. a. dets. saadik kindlal tasemel.

29. I—4. II maksavad Lihaekspordi ühistapamajad põllupidajatele peekonsigadest järgmisi hindu senti kg:

Tapakaal	1. sort	2. sort	3. sort	4. sort
60—72 kg.	104	99	98	Sise-
55,5—59 "	99	95	89	туру-
72,5—75 "	99	95	89	hinnad
76,5—80 "	95	91	88	

Elussigade hindadeks noteeriti kuni 120 kg rasked 72 s. eluskaalu-kg, 121—160 kg rasked 80 s. eluskaalu-kg ja üle 161 kg rasked 72 s. eluskaalu-kg.

Sead eluskaaluga 90—110 kg, sõltuvalt transpordivõimalusist, võivad minna ekspordiks kas elussigadena või tapetult.

Poeginud emiseid ekspordiks vastu ei võeta.

TAPALOOMADE- JA LIHATURG. — CATTLE AND MEAT MARKET.

M. n. oli veiste pakkumine keskmine, nõudmine, mis nädala algul oli elav, lõdvenes tunduvalt nädala lõppuole. Veiselihana nõudmise nõrgenemist põhjustas sealihahinna nõrgenemine. Nädala algul maksti veiselihast m. n. eelviimasest nädalast küll veidi paremat hinda, ent nädala keskmiselt jäi hindade tase endiseks. Nii maksus suurmüügil veiselihaga:

Suured pullid: rammusad 55—58 s. ja keskmised 53—55 s. kg.

Väiksemad pullid: rammusad 52—55 s., keskmised 51—52 s. ja lahjad 50—51 s. kg.

Lehmad: nuumatud 60—65 s., rammusad 50—56 s., keskmised 43—48 s. ja lahjad 35—40 s. kg.

Mullikad: nuumatud 60—65 s., rammusad 52—55 s., keskmised 50—52 s. ja lahjad 40—48 s. kg.

Veiste eluskaaluhinnad vastavalt nimetatud sortidele: pullid suuremad 33—36 s. kg, pullid väiksemad 29—31—33 s. kg, lehmad 22—28—35—39 s. kg ja mullikad 29—31—33—39 s. kg.

Turustades veiseid lihakaalu alusel, kus nahk ja pudemed jäävad ostjale, tuleb toodud liha-kg hinnale arvata naha ja pudemete arvel juurde 11—13 s.

Vasikate pakkumine-nõudmine jäi keskmiselt tasakaalu ja hinnad endisiks. Tapetud vasikad ühes nahaga maksuvad: nuumatud 70—75 s., rammusad 54—60 s., keskmised 46—50 s. ja lahjad 40—45 s. kg. Eluskaaluhinnad sõltuvalt nimetatud sortidest 32—38—45—56 s. kg. Tendents selgusetu.

Lammaste pakkumine väga väike, nõudmine hea; hinnad kõvenesid rammusate juures 5 s. ja lahjemate juures 10 s. kg-lt. Tapetud lambad ilma nahata ja pudemeteta maksusid: rammusad 77—85 s., keskmised 70—77 s. ja lahjad 65—70 s. kg.

Eksportlambaliha-hinnaks noteeriti 125 s. kg, eluskaalu järgi franko saatejaam 54 s.

Sealiha pakkumine keskmine, nõudmine samuti keskmine; hinnad, millised 1 nädal varem väikese pakkumise mõjul kõvenesid, nõrgenesid m. n. 7 s. kg-lt. Nii maksusid noored ja rasvased 93—98 s., lihasead 88—93 s. ja suured poeginud emised 82—85 s. kg.

TOORNAHKADETURG. — RAWHIDE MARKET.

Toornahkadeturu tendents püsib kindel. Toornahahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 26. I s. a. Börsikomitee juures noteeriti toornahkade hinnad franko vastuvõutuspunkt 29. I—4. II s. a. järgmised:

Veisenahad, värsked I sort 90 s., II sort 80 s. ja III sort praaknahad 65 s. kg; soolatud nahad I sort 110 s., II sort 96 s. ja III sort praaknahad 82 s. kg.

Vasikanahad, kuivad I sort, kerged, värskelt kuni 3,5 kg rasked kr. 4,80 tk., II sort värskelt raskemad kui 3,5 kg ühe kg

hind kr. 1,55 ja III sort praaknahad kr. 3,00 tk.

Lambanahad, I sort OJ kr. 4,10 tk., II sort J kr. 3,50 tk., III sort L kr. 2,75 tk., IV sort K kr. 2,25 tk. ja V sort praaknahad kr. 0,80 tk.

Hobusenahad, I sort soolatud 17 kg ja üle ning värskelt 20 kg ja üle kr. 13,00 tk., II sort soolatud alla 17 kg ning värskelt alla 20 kg rasked kr. 9,00 tk. ja III sort praaknahad kr. 5,00 tk.

Tendents kõigi nahaliikide juures kindel.

KANAMUNATURG. — EGG MARKET.

Külmade talveilmade tõttu on kanamunaturul seisund üldiselt vaikne. Seejuures m. a. diets. alates on kanamunahindade liikumises avaldunud sesoonne hindade nõrgenemine ning isegi suuremas ulatuses kui m. a. samal ajal. Vastavalt riiklikult kindlustatud hinnale jäi aga meie eksportmunaade hinnanoteering endiseks, s. o. 130 s. kg franko kogumispunkt. Siseturumunaade hinnaks noteeriti samuti en-

dine hind, s. o. 125 s. kg ja väikeste kanamunade (20—45 g) hinnaks 95 s. kg franko kogumispunkt. Tendents välisturul langev.

Siseturul maksusid m. n. kanamunad s. paar:

Tallinnas	13—18	Valgas	16—20
Tartus	16—20	Rakveres	18—19
Viljandis	15—18	Narvas	23
Pärnus	17—18		

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahinnad püsivad. Piimahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 29. I 40 noteeriti Börsikomitee juures Tallinna kohta lahtisele piimale endised hinnad, s. o. I valiku rööskpiim müügil piimakauplustele 14 s. l. ja müügil piimatööstustele 13 senti liiter, II valiku rööskpiim müügil piimakauplustele 12 s. l. ja müügil piimatööstustele 11 senti liiter. Piima järele on nõudmine hea. Raskendatud liiklemisolude tõttu möödunud nädala lõpul ja käesoleva nädala algul oli takistatud piimavedu linna, kuna veokitega ei pääsenud

teedel liikuma. Olukord on muutumas normaalseks.

Väikemüügil maksus piim piimakauplustes m. n. senti liiter:

	I valik		II valik	
	pudelit	lahtiselt	pudelit	lahtiselt
Tallinnas	13—20	—	15—17	14—15
Tartus	17—18	14—15	—	13—14
Narvas	16	—	—	13
Pärnus	18	14	—	13
Rakveres	17	—	—	13
Valgas	16	—	—	12
Viljandis	16	—	—	12—13

TERAVILJATURG. — GRAIN MARKET.

Teraviljahinnad, millised nädal varem näitasid tõusu, langesid taas pisut madalamale m. n. M. n. keskmiselt langesid teraviljade hinnad Ameerika börsidel ca 1%.

Rukkihinnaaks noteeriti m. n. keskmiselt Chicagos 69,84 c buš. e. n. 70,31 c vastu, s. o. 0,7% langust. Winnipegis noteeriti rukkihinnaaks m. n. keskmiselt 78,19 c buš. e. n. 78,98 c vastu, s. o. 1,0% langust.

Nisuhinnaaks noteeriti m. n. keskmiselt Chicagos 99,38 c buš. e. n. 100,81 c vastu, s. o. 1,4% langust. Winnipegis noteeriti

m. n. keskmiselt nisuhinnaaks 86,05 c buš. e. n. 86,95 c vastu, s. o. 1,0% langust.

Maisihinnaaks noteeriti m. n. keskmiselt Chicagos 57,50 c buš. e. n. 58,40 c vastu, s. o. 1,5% langust.

Eestis valitsesid endiselt m. n. jooksul külmad ilmad, mistõttu ka kauplemine turgudel oli väga tagasihoidlik. Teravilja oli turgudel vähe, mistõttu paiguti nõudmine ületas pakkumise ja mõningate teraviljade hind näitas ka paiguti tõusutendentsi. Üldiselt jäid hinnad aga e. n. tasemele.

LINATURG. — FLAX MARKET.

Viimased nädalad on omanud kõigis linatootjais mais tugevat tõusutendentsi ja head nõudmist lina järele. Nüüd aga teatatakse Belgiast, et olukord linaturul on muutunud vaiksemaks ja hinnad taas tagasihoidlikemaks.

Linakasvupinna suurenemise kindlustamiseks P.-Iiris ja Inglises on paljude talupidajatega astunud lepinguühendkorda, linakasvatamiseks kindlaksmääratud hinnaga. Ka on otsustatud mitme uue linaleotus- ja -harimisvabriku asutamine.

Meie linaturgudel omasid hinnad aasta algul tugevat tõusutendentsi ja nõudmine lina järele oli elav. Lina turuletulek oli aga tagasihoidlik, sest alalise hinnatõusu juures olid talupidajad lina turuletoomisel tagasihoidlikud uue hinnatõusu ootel. Teiseks mõjus ka pidurdavalt erakordne pakane, mis takistas linaharimist kui ka selle turuletoimetamist.

KARTULITURG. — POTATO MARKET.

M. a. maalt saabunud teateil on külm mütemel pool rikkunud kartuleid. Neid külmast rikutuid kartuleid põllumehed vedasid osalt piiritusvabrikuisse. Vabrikuis makstud hinnad Virumaal veidi kõrgenesid. Tärgklise kg-st maksti enamuses 16—17 s. Vabrikuid, kus suuri keldreid ei ole, peavad vaatamata külmale omi tagavaru täiendama.

Praegu kartulite eksport seisab, kuid veebr. lõpul või märtsis on lootä siiski kartulite väljaveo võimalusi.

Rootsisist saadud andmel oli neil m. a. kogu kartulisaaq peagu sama suur nagu

AEDVILJATURG. — VEGETABLE MARKET.

M. n. pehmemad ilmad töid aedsaaduste turule elavust. Kaupa toodi rohkesti turule ja ka nõudmine suurenas. Esmaspäeval, 29. I oli seevastu külma tagajärjel turg taas väga vaikne. Hinnad püsivad m. n. tasemel, arvatud välja tomatid, millede hind on tõusnud kuni kr. 4 kg-lt, maksudes nüüd kr. 10 kg, ka sallati hind on tõusnud 2 kr, maksudes 6 kr. kg, Uudis-artikkelina toodi mitügile ajatatud rabarbreid, millede eest nõuti 2 kr. kg.

Aedsaaduste hinnad noteeriti 26. I järgmiselt:

Õunad, eksportikõhlikud, pakkimiskuludeta, ilma riikliku juurdemaksuta franko

25. I peetud Laura laadale toodi 200 kaalu (üle 3 vaguni) lina, kuna samal päeval Võõpsu laadale toodi ainult 30 kaalu (1/2 vagunit) lina. Linad müüdi keskmiselt kr. 2.05 kg R-sordi alusel, kusjuures tipp hinnana märgitakse kr. 2.25 kg samal alusel.

Linahindadeks 26. I k. a. noteeriti franko kokkuostja ladu s. kg-lt:

	Võru- ja Petserimaal	Mujal Eestis
R	205	195
HD	196	188
D	187	177
OD	178	168
LOD	169	159
H	160	150
Takk I sort		140
Takk II sort		130
Takk III sort		118
Takk IV sort		103
Ehitustakk		90—25
Tendents kindel.		

1938. a., tõustes 1,8 milj. tn, kuid keskmine ha-saak oli 1939. a. 137,3 kv 136,8 kv vastu 1938. a. Kõrgemad kartusilaagid ha-lt saadakse Rootsis Hallandi maakonnas, mis asub Göteborgist lõuna pool.

Stokholmi turul on nõudmine kartulite järele elav. Külmade ilmade tõttu on rakendatud kartulite juurdevedu. Selle tagajärjel kartulite hinnad näitavad tõusu. Kui det. lõpul noteeriti parem valik Rkr 10 kv, tõusis noteering jaan. keskpaiku Stokholmis juba Rkr. 11,50 kv, m. a. jaan. noteeriti ca Rkr. 8,50 kv, tõus seega Rkr. 3.00 kv.

kokkuostupunkt, talisordised I valik 32 s. kg ja II valik 27 s. kg. Tendents püsiv.

Sibulad, eksportikõhlikud, pakkimiskuludeta, franko kokkuostupunkt 22 s. kg. Tendents kindel.

Konservurgid, eksportikõhlikud, franko ladu Tallinn ca 5 kg neto plekkitoosides kr. 2.60. Tendents elavam.

Tallinna turul maksusid 29. I s. kg:

Õunad	15—65	Porgand	15—20
Jõhvikad	45—50	Hapukapsas	25—35
Sibulad	25—35	Salat	600
Peakapsas	25—30	Tomat	1000
Kaalikas	15—20	Rabarber	200
Peet	15—20		

KALATURG. — FISH MARKET.

M. n. oli siseturul müügil rahuldaval kogusel värsket kala, mistõttu kalaturu tegevus arenes ka keskmise elavusega. Eriti elavalt müüdi ahvenat ja vimbu ning Tartu kalahallis ka teisi odavamaid mageda vee kalasorte, kuna kallimate järele oli nõudmine väiksem.

Tallinna turule väikeses koguses müügitoodud mereforellist nõuti 350—400 s. kg, koha I valik 120—150 s. kg, II valik 100—120 s. kg. Ahvenat sisevete kui ka merevete toodangust müüdi suuruse järgi I valik 45—70 s. kg, II valik 35—40 s. kg, Tartus 25—30 s. kg. Rahuldava mihusega vimbu müüdi 40—45 s. kg ja latikat suuruse järgi 50—70 s. kg.

Räimekaubanduses valitses nädala algul vaikne tegevus; räimi oli müügil vähe ja hinnad kõrged, kuni 60 s. kg. Nädala lõpupoole seisund paranes. Noodakalastus andis paremaid saake ja turule tuli värskaid räimi suuremal kogusel. Müügihind langes 35 s. kg. Laupäeval suurema nõudmise tõttu kerkis hind 40 s. kg. Peeni noodaräimi müüdi 18—20 s. kg. Tartus müüdi räimi 35—45 s. kg. Narva turul puudus räim üldse.

Turska oli müügil keskmiselt. Hinnad püsivad endisel tasemel: terve kala viisi 20—25 s. kg, filee 50—60 s. kg. Tartus pakuti turska 35 s. kg.

Soolakalakaubanduses värskete räime kalliduse tõttu valitses elav tegevus. Eriti elav oli nõudmine sügisel soolatud silkude järele ja maksti 35 s. kg., kevadist soolasilku müüdi 30 s. kg., soolaturkska 25 s. kg, soolavimba 70 s. kg., soolasiiga 110—120 s. kg, soolatud, võrtsitatud kilu 80—100 s. kg.

Tähtsamate kalaliikide turuhinnad s. kg:

	Tallinn 27. I	Tartu 27. I	Narva 26. I
Iherus, (mereforell), värsked	350—400	—	—
Silg, „	100—150	120	—
Koha, I valik, „	120—150	120—130	110—120
Koha, II valik, „	100—120	—	—
Haug, „	60—90	60—75	80
Latikas, „	50—70	30—60	25—30
Ahven, I valik, „	45—70	40—45	35—45
Ahven, II valik, „	35—40	20—30	25—30
Vimb, „	40—45	40—45	—
Linask, „	45—60	40—60	—
Koger, „	45—50	40—50	—
Säinas, „	—	25—30	—
Särg, „	—	20—25	—
Räabis, „	55—80	55—60	—
Räim, „	35—40	35—45	—
Räim, peen, „	18—20	—	—
Kilu, „	55—60	60	—
Tursk, „	20—25	35	—
Tursafilee „	50—60	—	—

INFORMATSIONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return,

AKTIIVA

23. jaanuaril 1940. a.

PASSIVA

1. Kattevara: — Reserve:		1. Põhikapital — Capital	5 000 000,—
kuld: rahas ja kangides	40 931 126,90	2. Tagavarakapital — Reserve Fund	1 273 033,69
võlliraha	4 728 828,64	3. Eritagavarakapital	4 122 865,94
2. Vahetusraha — Subsidiary Coin.	1 180 880,78	4. Jooksvad kohustused: — Current Liabilities:	
3. Sisevekslid — Home Bills:		a) pangatähed liikvel	63 854 590,—
kaubavekslid	20 494 953,62	b) jooksvad arved:	
põllumajandusl.	2 485 553,65	valitsuse	12 608 132,38
metsatööstusl.	18 760,—	pankade	10 380 918,97
4. Laenud: — Loans and Advances:		teised	5 307 333,07
valitsusele	—	5. Muud passivad — Other Liabilities	23 064 706,90
teistele *)	22 246 580,32		
5. Kinnis- ja vallasvara — Immovable			
Property and Equipment	3 449 152,71		
6. Muud aktivad — Other Assets	30 693 393,94		
	<u>126 214 725,94</u>		<u>126 214 725,94</u>

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: } 49,55%
Proportion of Reserve to Current Liabilities: }

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 749 379,91
Includes Ekr. 749,379,91 guaranteed by the Government.

JUHATUS.

VÄLISMINISTERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

NSVL.

Vene rasketööstuse ülesandeid 1940. a.

Heavy Industry in the U. S. S. R., 1940.

Rasketööstuse rahvakomissar V. Malõšev kirjutab „Pravda's“, 31. XII 39:

„Kolmanda viisaastaku kahel esimesel aastal meie rasketööstuse tehased ehitasid 4 kõrgahju ja 4 martini-ahju, mitukümmendtuhat mitmesugust tööpinkki ja masinat, kusjuures automaatide ja poolautomaatide tootmine tõusis 2,4 korda. Valmistatud diiselmootorite koguvõimsus võrdub mõnesajatuhanda HP-ga, samuti on ehitatud suurel arvul vedureid, vagnuneid, mitmesuguseid kraanasid ja traktoreid.

Tuleval aastal tuleb aga töötada veelgi suurema hooga ning võrreldes 1939. a. peame eeloleval aastal tootma 16% enam. Eriti suured ülesanded ootavad meid musta ja värvilise metallurgia varustamisel neile vajalike seadistega. Töökogus on tööpoolest hiiglaslik: 1940. a. on vaja ehitada 6 kõrgahju ja 14 martini-ahju. Samuti on nähtud ette tootmise suurendamine tööpinkide, automaatide ja poolautomaatide alal. Siin tahetakse tootmist suurendada 76%. Kaubarongivedurite („SO“) tootmine peab suurenema 57%, reisirongivedurite („JS“) tootmine 71%, võttes aluseks 1939. a. toodangu.

Koostatud töökvast nähtub ka, et tuleval aastal peame tootma peagu 50% ulatuses uue-tüübilisi ja uue konstruktsiooniga masinaid. See nõuab suuri pingutusi kõigilt, eriti aga konstrueerimisbüroo jõududelt, tehnoloogidelt ja metallurgidelt. Siin etendab tähtsat osa projektimise kiirus ning mõnes tehases on sellega juba saadudki tähelepanuväärne tulemusi. Nii valmistati 15 päevaga nelja uue tööpingi joonised, tehnoloogid aga samal ajal tulid toime nende valmistamise tehniliste juhistega.

Varem nõudis säärane töö valmistamiseks kuid.

Üks 1940. a. tööstusliku kava täitmise tegureist on töövõiljakuse tõstmine, mis juba sel aastal kasvas 22%. Toodangu suurenemine toimus peamiselt töövõiljakuse suurenemise arvel, kuna sel aastal oli meie tehaseis töötavate tööliste arv veidi väiksem 1938. a. omast. Käesoleva viisaastaku ülesandeks oli muuseas tõsta töövõiljakust 90%. Kahel esimesel aastal see tõusis juba 39,8%, nii et on eeldusi viisaastaku normi täitmiseks 4 aastaga.

Toodangu majandusliku külje tugevdamiseks on vaja võidelda materjalikadude, eriti praagi ja praagitootjate vastu. Ainult k. a. 9 kuu kaotused praagi tõttu rasketööstuse tehaseis tõusid 100 milj. rublani. Vorõšilovgradi veduritehases oli ühe „JS“ veduri ehitamisele kulutatud metalli kasukoeffitsient ainult 0,66; sõnadega, kogu kolmandik muutus jätteks. Ka mujal ei ole olukord parem. Odessa tehaseis muutus puurmasinate valmistamisel 30—40% metalli jätteks, mujal veel rohkem. Oleks juba aeg saavutada otstarbekat ja säästlikku materjalikasutamist. Tuleval aastal igatahes ei ole säärane olukord mingil tingimisel lubatav.

Rasketööstusele asetatud suured ülesanded seavad nõudeid ka teisile ettevõtetele-tarvitajale. Nad peavad õigeaegselt meid varustama kõrgeväärtuslike ainete ja materjalidega. Sel aastal võis aga märgata kahjuks vastupidist: rasketööstuse poolt nõutud abimaterjal saabus hilinemistega ja ebakorrapäraste saadetiste näol ning nende väärtus ei olnud sageli vajalikul kõrgusel.“

SAKSA. Saksa-NSVL-u kokkulepe NSVL-u tellimuste täitmise tingimuste kohta Saksas.

Subsidiary German-Soviet Agreement:

Conditions on Fulfilment of Soviet Orders Placed with Germany.

Dets. 1939. a. kirjutati Berliinis alla Saksa-NSVL-u kokkuleppele NSVL-u tellimuste täitmise üldiste tingimuste kohta Saksas.

Nimetatud kokkuleppe kohaselt tulevad

kõik tellimused anda kirjalikult. NSVL-u kaubandusliku esinduse poolt antavatel tellimustel peab olema nende isikute allkiri, kellede nimi on Saksa - NSVL-u 12. X 25 kokkuleppe art. 3.

kohaselt avaldatud Saksa riigi-teatajas. NSVL-u kaubandus-organisatsioonide poolt antavate tellimuste allakirjutamiseks on õigustatud NSVL-u 26. XII 37 seaduse kohaselt isikud, kes on tehtud teatavaiks väliskaubanduskomissariaadi poolt vastavas teatajas.

Tellimuses tähendatud tingimuste suhtes võidakse teha muudatusi vaid mõlema poole kirjalikult väljendatud kokkuleppega. Kuni tellimuse täitmise tähtajani on tellimuse täitja kohustatud võtma vastu järeltellimusi tagavaraosadele kuni 25% tellimuse üldväärtusest peatellimuse tingimusil ja samade hindadega. Kui tellimuses ei ole märgitud tehnilisi tingimusi, kehtivad vastava saksa tööstusharu tavalised tehnilised tingimused.

Tellijale antud jooniseid ja skeeme võidakse kasutada vaid NSVL-us riiklikes ja ühistegelikes ettevõtetes. Peale lepingu täitmist tulevad vastavad joonised ja skeemid, millede suhtes tellimuse täitja säilitab autoriõiguse, anda tagasi tellimuse täitjale.

Tellimuse täitja peab hoolitsema vajaliku väljaveoloa saamise eest, samuti kannab ta ka kõik sellega seoses olevad kulud. Väljaveoloa peab ta andma üle tellijale samal ajal, kui ta teatab kaupade valmisolekut saatmiseks.

Kokkulepitud hanketähtajaks peab tellitud kaup olema valmistatud, proovitud, nõutavalt

pakitud ja saatevalmis. Kui tellija ei anna õigeaegselt üle mõningaid vajalikke andmeid, jooniseid jne., pikeneb hanketähtaeg vastavalt. Samuti pikeneb hanketähtaeg vastavalt, kui lepatakse kokku tehniliste tingimuste muutmiseks.

Ettenähtamatud juhud, millised ei kuulu tavalise ettevõtja riisikosse, pikendavad kokkuleppe kohaselt samuti hanketähtaega.

Tellija on õigustatud 3-päevase etteteatamisega proovima töötundidel valmistatavat eset, selle osi või vastavat materjali. Kauba valmimisel on tellimuse täitja kohustatud sooritama ühe proovi ja teatama sellest tellijale, kes on õigustatud 10 päeva jooksul teatama, kas ta soovib ise sooritada proove ning selleks saatma vastavaid ametnikke. Proovide tegemise kohta koostab tellimuse täitja protokoll, mille ta saadab tellijale, kes selle alusel teatab, kas kaup vastab ülesseatud tingimustele. Saanud vastava teate, on tellimuse täitja õigustatud asumata kauba pakkimisele ja teatama tellijale selle saatevalmusest. Kui proovimisel viibivad tellija esindajad, kinnitavad need proovimisprotokolliga oma allkirjaga; võimalikud eriarvamused ja tellimuse täitja vastuseletused protokollitakse samuti.

Üldnimetatud kokkuleppega üheaegselt kirjutati alla ka vahekohtukokkuleppele ja mõlema kokkuleppe allakirjutamisprotokollile.

SOOME. Soome majandus sõjaajal.

Nimetatud pealkirja all toob „Die Ostwirtschaft“ dets. numbris järgmise kokkuvõtte:

„Alates 1. dets. seisab soome majandus sõja tähe all NSVL-ga. Enam kui 10% rahvastikust kannab relvi ning on kõrvaldatud produktiivsest tegevusest, pärast seda, kui juba sõjaeelsetel nädalail oli mobiliseerimine küllalt laialdane. Tööstus on, niivõrd kui see on võimalik, seatud relvastusvajaduste katmise teenistusse.

Ühendused välismaaga on NSVL-u poolt 7. dets. väljakuulutatud Soome ranna blokaadiga tugevasti raskendatud. Sealjuures tuleb arvestada, et Soome väliskaubandus kannatas juba enne seda teatavaid kahjusid Inglise-Saksavastaste blokaadivahendite ja Saksa vastuabinõude läbi, mis eriti käib Soome väljaveo kohta, kuna Inglise võttis siiski vastu peagu

— War Economics in Finland.

²/₅ Soome ekspordist. Ka soome laevandus on kannatanud kahjusid.

Pangadeposiitide suureneva väljavõtmise ja rahva suurenenud ikassaseisu tõttu on alates nov. algusest suurenenud ka tunduvalt liikvel olev rahakogus. Samal ajal on vähenenud välistarnitud maksevahendid krediitide sissenõudmise ja sunduse tõttu maksta impordi sularahas mõnisada milj. Smk. Sept. tähelepanudavad ärevusostud andsid okt. taas järele. Raha- ja kaubaturu hilisema arengu kohta ei ole midagi teada.

Üldiselt leidis Soome end konflikti puhkedes NSVL-ga võrdlemisi terves majanduslikus seisundis, peagu autarkne toitlustamises, vaid tähtsusetult välismaale võlastunud ja varustatud hästi väljaehitatud tootmisaparaadiga ning kandevõimelise krediidiaparaadiga.“

RUMEENIA. Kagu-Euroopa õliallikad. — *The Sources of Oil in South-Eastern Europe.*

Suurriikide võitlus Rumeenia õliallikate pärast koondab kogu maailma tähelepanu neile, samuti õliallikatele kogu Kagu-Euroopas.

Arvestamata NSVL-u on Kagu-Euroopa suurimaks Euroopa õlitootmise keskuseks. Oli aegu, mil Rumeenia t loeti suurimaks õlitootjaks maailmas, tänapäeval asub Rumeenia vaid kuuendal kohal. Siiski on Rumeenia kogu Euroopa tähtsaimaks õli väljaveomaaks, arvatud kaasa NSVL.

27 tähtsamat Rumeenia õliühingut liigitub vastavalt kapitalile praegu järgmiselt:

	Toodang 1938. a. 1000 tn	Ettevõtete arv
Inglise-Holland	1 461	1
Inglise	858	6
Inglise-Rumeenia	56	1
Ameerika	899	1
Prantsuse	377	1
Prantsuse-Rumeenia	213	4
Prantsuse-Belgia	917	2
Prantsuse-Inglise-Rumeenia	740	1
Itaalia	335	1
Belgia-Rumeenia	43	1
Rumeenia	452	7
Saksa	8	2

Neist 27 ettevõttest on seega lääneriikide poolt mõjustatud 10 ettevõtet 3,5 milj. tn. toodanguga, kuna Rumeenia kapital võtab osa ettevõttest toodanguga ca 1 milj. tn.

Rumeenia geoloogide arvates leiduvat Rumeenias peale praegutuntud 15 000 ha õlisaldava maa-ala, millest on kasutamisel vaid 6 800 ha, veel 30 000 ha.

Peale Rumeenia toodetakse Kagu-Euroopas õli ka muus riiges:

P.-AM. ÜHENDRIIGID.

Võitlus võltsitud toitainete, arstimite ja kosmeetiliste ainete turustamise vastu.

The Fight Against Fraudulent Food Products, Drugs and Cosmetics Marketed in the U. S. A.

1. I 40 jõustusid toitainete, arstimite ja kosmeetiliste ainete seaduse need eeskirjad, millised nõuavad kõigi riikide vahelise kaubanduse esemeiks olevate toitainete, arstimite ja kosmeetiliste ainete varustamist lipikutega, milledele nähtuks vastavate ainete koosseis. Need eeskirjad taotleavad tarbija kaitset võltskaupade vastu ning nende mittetäitmisel kuuluvad vastavad tooted kinnipidamisele. Lipikul peab olema tähendatud tootja, pakkija

Albaanias toodab Itaalia Delvino õliallikaist ca 100 000 tn õli, mida kahtlemata võidakse vajaduse korral suurendada. Geoloogiliste uurimustega suuremas ulatuses vastalustati ning need võivad tuua üllatusi.

Ungari katab tänu tagajärjekalle uurimusele juba jooksva aastal tunduva osa oma õlitarvitusest ise. Arvatakse koguni, et Ungari võib lähemas tulevikus muutuda õli alal autarkseks. Tähtsaimad Ungari õliallikad asetsevad Lisse lähedal.

Jugoslaavias on Murinselis, mitte kaugel Lispest, avastatud õliallikaid, millede tähtsust praegu on veel liiga vara hinnata. Murinsel-Petrooleumi a/s-i kõrval, mis 1938. a. alates töötab šveitsi kapitaliga, tegutseb seal ka „Rudokop“ kroaatia-saksa kapitaliga. Viimane ühing muutis 1939. a. oma nime „Jugopetrol“iks“ ja suurendas kapitali 1 milj. dinaarilt 25 milj.-le.

Kreekas arvatakse Albaania õlivälju jätkuvat Kalanase orus, kus praegu kestavad intensiivsed uurimised. Kavatsatakse alustada puurimisi ka Traakias ning võtta kasustamisele õliasfaltlademeid Epiruse maakonnas.

Bulgaria teostab aastaid õlilademetete otsinguid, kuid senini siiski tagajärjetult.

Viimatinimetatud riigid katavad praegu oma õlitarvituse sisseveoga Rumeeniast. Nende õli omatoodangu arenedes loodab Saksa saada Rumeeniast veelgi suuremaid õlikoguseid kui senini.

või müüja nimi ja aadress, aine kaal, mõõt või kogus ning toote üksikasjaline koostis. Erandid on lubatud vaid nende toodete suhtes, millede kohta toitainete, arstimite ja kosmeetiliste ainete turustamist korraldavad administratsioon on püstitanud standardnormid. Nende toodete lipikul peab vaid nähtuma, kas toode vastab mihuselt ettenähtud normele või mitte.

Esialgul on standardnormid püstitatud vaid mõne üksiku aine kohta, arvatud kaasa mu-

nad, konserv-virsikud, konservtomatid, tomatipüree ja -pülped, juust, mõningad konservitud aedviljaligid, hoidised ja tarretised. Standardnormid teiste toodete kohta püstitakse lähema 2 aasta jooksul.

Teised eeskirjad nõuavad, et toitainete lipikuiile märgitagu ka nende kunstlik lõhnastamine ja värvimine ning keemilised säilitajad, juhul, kui neid on kasustatud. Erand on tehtud vaid või, juustu ja jäätise kunstliku värvimise suhtes. Toitaineis, arstimeis ja kosmeetilisis vahendeis kasustatud kivisöetõrva-värvid peavad olema tunnustatud ohutuiks.

Seadusega on keelatud kasustada koguselt petlikke anumaid. Sellesse liiki on arvatud pikakaelalised, paksuseinalised ja -põhjalised

pudelid, samuti pakendid, millised varjavad anumate petlikku kuju ja mõõtu. Juhul, kui selliseid pakendeid siiski kasustatakse, tulevad need varustada anuma täpsa kujutusega.

Igasugused tervisele ja lastele ohtlikud arstimid peavad olema varustatud nende tarvitamist keelava mõjuka hoiatusega. Uimastavaid aineid sisaldavai arstimeil peab see olema märgitud lipikul koos hoiatusega: „Tarvitamine võib muutuda harjumuseks.“

Tootjad, kellel on varus suur arv vanu lipikuid, on vabastatud selle nõude täitmisest kuni 1. VII s. a.

Tootjaid ja importöre, kes eksivad ülalnimetatud seaduse vastu, ähvardab ränk kriminaalkaristus.

BELGIA. Belgia päritolu märkimise keeld välismaisile kaupadele.

Belgium Prohibits Marking Origin Labels on Foreign Goods.

Sellekohase äsjailmunud kuningliku seadusega keelatakse importida, eksportida ja transiteerida välismaisi kaupu, millised on varustatud Belgia päritolu usumapanevate märkide või pealkirjadega. See keeld kehtib välis- kui ka sisepakendite kohta.

Keelatud on ka sellise kauba säilitamine kaubanduslikul otstarbel, müügiks väljapanek või väljamüük.

Peale tolli- ja aktsiisiametnike on õigustatud teostama järelevalvet seaduse täitmise üle

ning koostama protokolle: sisekaubanduse järelevalve inspektorid ja kontrolörid, tööstusinspektorid, kriminaal- ja kommunaalpolitsei ametnikud ja sandarmid.

Asjaosalised on kohustatud esitama järelevalvet teostavaile ametiisikule igasugu kaubapäritolu tõendavaid andmeid ja dokumente.

Seadusest üleastujaid karistatakse vangistusega 8 päevast kuni kolme kuuni ja rahatrahviga 26 kuni 50 000 Bfr.

Toor- ja töötletud nahkade ning parkainete tagavarade loendus Belgias.

Census of Raw and Tanned Hides, and Tanning Materials in Belgium.

Majandusteadetes nr. 43 24. X 39 ajalkatunud kaupade loetelu, millede tagavarad Belgias altuvad ametlikule loendusele, täiendati sellekohase määrusega, igasuguseile imporditud ja oma maa toor- ning töötletud nahkadele ja parkainetele.

Nimetatud kaubatagavarade kohta tuleb läkitada Majandusministeeriumile kirjalikke esitisi iga kahe kuu järel selle kuu 10. kuupäevaks.

ŠVEITS. Šveitsi kaubanduslääbirääkimised Briti ja Prantsusega.

Swiss Trade Discussions with Gr. Britain and France.

Šveitsi ja Briti-Prantsuse vahelised kaubanduslääbirääkimised, millised katkestati ajutiselt m. a. lõpul, ei ole senini andnud nimetamisväärt tulemusi. Baaseli „Nationalzeitung“ hindab läbirääkimiste senist tulemust isegi mitte-rahuldavaks.

Peamiseks raskuseks läbirääkimisel on Šveitsi väljaveokaupade käsitus, millised on töötletud saksa tooraineist või poolvalmissaadusist.